

volens "in het narcisme van de stijl" moet "wentelen" (p. 97). De noodzaak van de ik-vorm, evenwel, dient zich enkel aan in de autobiografische stukken die net over de strijdvarende jongeling Vattimo handelen en het actuele 'ik' dat zich daartegen verhoudt. Is het een te voortvarend perspectief het algemeen vaststelbaar religieus reveil (waar een 'wij' of 'men' volstaat) ook te beschouwen vanuit die vergeten, oneigentijds zelfverzekerde die het 'ik geloof' vertegenwoordigt? Deze laatste kan ons nu enkel nog vreemd en enigszins geweld(dad)ig aankijken.

Voor wie 'de terugkeer van het geloof' bij zichzelf of anderen meent vaststellen is dit het overdenken wellicht waard.

Dominiek HOENS
Aspirant F.W.O. -Vlaanderen

ZINVRAAG

Philippe Lepers, *Zinvol leven in een onverschillige tijd*, Kapellen, Pelckmans, 1998, 144 blz., 498 Bfr., ISBN 90 289 2549 X

Is de zinvraag geen overtrokken vraag? Is het feitelijk georiënteerd zijn in de wereld daartegenover geen onderschatte werkelijkheid? Het zal wel waar zijn dat heel wat mensen op bepaalde ogenblikken of in zekere omstandigheden in de war zijn, zich voor een deel radeloos weten, geen inzicht in de gang van zaken hebben of het voorlopig niet zien zitten. Bovendien is er wellicht een kleine minderheid voor wie ernstige oriëntatie grotendeels verduisterd lijkt en die dan maar gewoon van moment naar moment leeft en gedesintegreerd raakt. Maar de meeste mensen weten vaak wat hen in hun dagelijks leven, in de steeds terugkerende concrete problemen en opdrachten te doen staat. Volslagen hulpeloos zijn er maar weinigen. Kunnen we dan nog zeggen dat de mens toch nog naar zin zoekt? Gaan we echt op de vraag in, dan lijkt die niet zo goed gesteld. Zouden mensen zin zoeken als ze zich niet al georiënteerd weten, als ze niet al van de orde van de wereldijkheid doordrongen zouden zijn? Betekent zin zoeken dat we vanuit een soort zinledigheid de zin buiten ons, ergens dicht of verweg, zouden gaan opsporen en die dan kunnen vinden als we maar ijverig genoeg hebben gezocht? Dat lijkt niet geloofwaardig.

De studie van Philippe Lepers, *Zinvol leven in een onverschillige tijd*, lijkt op het eerste oog een handboek dat de lezers op weg zou helpen om de zin van het leven ergens te vinden. Ook de titels van de twee delen en van sommige hoofdstukken wekken die indruk: 'Op zoek naar zin' (deel 1) en 'Hoe moet ik leven?' (deel 2). De onwelwillende lezer, allergisch geworden aan het vele gemoraliseer van ideologisch-pessimistische na-

drukkelijkheid, zou wel eens na het lezen van de inhoudstafel het boek vlug terzijde kunnen leggen. Tenonrechte: het boek is heel wat filosofischer dan het lijkt, gewoon al door het feit dat Philippe Lepers aan de vraagstelling zelf aandacht besteedt en dat hij ingaat op de voorwaarden die in vragen en antwoorden zitten vervat. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat de auteur zich uitsluitend afstandelijk en/of formeel zou opstellen, alsof hij zich voor academische collega's zou willen indekken. Hij is niet bang zijn overtuigingen prijs te geven en ze met andere te confronteren. De wijsgerige reflectie ontbreekt niet, integendeel, zij blijft de toetssteen voor de rationaliteit van het vertoog.

Lepers boek is dus filosofisch en geen goedbedoelde zondagspreek. Het is kritisch en treedt in discussie met andere auteurs, denkstromingen en ideologieën. De inleiding verraadt al dat de auteur afstand neemt van gesloten denksystemen en van het primaat van het weten en de hiermee gepaard gaande verklaringsprocedures. Zijn beschouwingen over de mens getuigen van scepsis ten aanzien van het zo populair geworden biologisme in de menswetenschappen. Uiteindelijk ligt onder de vraag 'wat is de mens?' de preciezere, maar tegelijk moeilijker te beantwoorden vraag: 'wie ben ik en waar woon ik?' De mens is alleen in de biologie, de psychologie of de sociologie een 'wat', maar niet een 'iemand'. Tegen de achtergrond van deze thematiek voert Lepers drie, soms terugkomende, stromingen op: modernisme, traditionalisme en postmodernisme, die drie perspectieven op de problematiek van waarde en zin belichten.

Het eigenlijke eerste deel, dat beter 'Verkenning van de zinvraag' als titel had meegekregen, bevat interessante discussies met Thomas Nagal, Jean Baudrillard, Christopher Lasch en anderen. Tegelijk bieden ze de gelegenheid formuleringen betreffende de zinvraag te verfijnen, maar ook elementen aan te brengen in een kritische diagnose van de laat-twintigste-eeuwse cultuur in Noord-West Europa. Het tweede deel, dat ik 'Alternatieven ter discussie' zou hebben genoemd, bevat enkele uitdagende beschouwingen die tot verdere discussie uitnodigen. De inspiratie van Kant, Levinas en Girard is hier duidelijk aanwezig. Lepers' persoonlijk perspectief heeft een christelijk theologisch karakter.

Zinvol leven is geen boek voor wie goed vertrouwd is met de levensbeschouwelijke filosofie en met de wijsgerige levensbeschouwing van de twintigste eeuw. De auteur richt zich daarentegen tot jongere lezers die een ernstige inspanning willen doen om zich ook met het filosofisch-kritische te confronteren. Hij loopt ze niet achterna, noch spreekt hij ze naar de mond of gaat hij hen idealiseren. Daartegenover introduceert Lepers klaar en duidelijk, wars van elke vrijblijvende rationaliteit. Bovendien maakt hij aardig gebruik van literaire teksten en films. Het overgedramatiseerde schilderij op de omslag overtuigt ons echter niet. Het evoceert wat te nadrukkelijk de 'onverschillige tijd' en de 'zinloosheid'.

Jacques DE VISSCHER